

Naturskyddsföreningen
Kungälv

Kungälv 2024-11-20

Naturskyddsföreningen i Kungälv
c/o Stig Johannesson 076 3464515
Munkegärdegatan 355
442 41 Kungälv
kungalv@naturskyddsföreningen.se

Vänersborgs tingsrätt
Mark- och miljödomstolen
mmd.vanersborg@dom.se

**Synpunkter på tillståndsansökan och miljökonsekvensutredning för utökning av
täktverksamhet Skälebräcke , Kungälv.** Mål.nr. 1588–24

Bakgrund

Naturskyddsföreningen har 14/1–2024 till bolaget skickat synpunkter gällande miljökonsekvensbeskrivningens (MKB) innehåll och utformning samt om den planerade verksamhetens lokalisering, omfattning, utformning och de miljöeffekter som verksamheten kan antas medföra i sig eller till följd av yttre händelser.

Yrkande

- Att inga ökade utsläpp från verksamheten av föroreningar till vatten och luft kan accepteras.
- Att de förluster av naturvärden som projektet medför kompenseras med kompensationsåtgärder för skog respektive våtmark.

Synpunkter på MKB

- **Naturskyddsföreningen** har funnit att **MKB** har betydande brister. Dessa brister redogör vi för utförligt i bilaga 1: Synpunkter på Miljökonsekvensbeskrivning tillhörande ansökan om tillstånd för Skälebräcke bergtäkt, Kungälvs kommun, Västra Götalands län.

Synpunkter på Tillståndsansökan

MKB: Enligt miljökonsekvensutredningen 2024-04-04.

Naturskyddsföreningen: Naturskyddsföreningens i Kungälv synpunkter

UTSLÄPP TILL LUFT OCH MILJÖKVALITETSNORMER

MKB

Kungälvs kommun utför, i enlighet med övervakningsprogrammet inom luftvårdsförbundet, mätningar på Strandgatan i centrala Kungälv, den senaste rapporten från dessa är daterad maj

2023. Resultaten visar att halterna har legat under eller strax över den nedre utvärderingströskeln i gaturummet vid Strandvägen, vilket innebär att inga krav på fortsatta mätningar föreligger.

Naturskyddsföreningen

Vi hänvisar till nedanstående utdrag ur: Luftkvalitetsmätning Kungälv 2015–2016, Rapport 162.

Miljöförvaltningen i Göteborgs Stad har mätt luftkvaliteten i Kungälv från och med november 2015 till och med april 2016. Halterna av kvävedioxid (NO₂) och partiklar (PM₁₀) mättes i korsningen mellan Kungälvleden (E6) och Kongahällagatan, i ett område där det finns planer på att bygga bland annat ett resecentrum, parkområden, bostäder, samt handel- och serviceverksamheter. I Kungälv är den dominerande utsläppskällan trafiken på E6:an, vilket är en källa som också orsakar överskridanden i Göteborg. Eftersom Luftvårdsprogrammet redan mäter kontinuerligt i Göteborg ställs därmed inga formella krav på att Kungälv också ska mäta kontinuerligt. Det är dock viktigt att de stundtals höga NO₂-halterna uppmärksammas och följs upp, med tanke på de stora förändringar som planeras i området. Kvävedioxidhalten är hög, särskilt i samband med rusningstrafik. För timme riskerar miljökvalitetsnormen att överskridas.

Ca.3 km av väg 625/Romelandavägen, mellan Bergtäkten och E6, kommer att belastas av de ökade transporter. I området har, sedan ovan nämnda rapport, uppförts ett köpcentrum, KC, med ca 100 butiker, resecentrum, samt den nya stadsdelen Kongahälla med ca 1000 lägenheter. Längs denna vägsträcka finns 3 st korsningarna med trafikljus, med ca 500 meters avstånd emellan, som skapar köbildningar på sträckan. Den tunga trafiken från bergtäkten och till E6 får en radikal ökning till max 370 per dag (12h). Det kan ge en transport varannan minut. Miljökvalitetsnormerna som redan 2015/2016 tidvis överskreds kommer att överskridas än mer med ökad trafik på E 6 och väg 625.

Slutsats:

- Luftkvalitetsmätningar för området väg625/E6/Kongahälla skall användas för att följa att miljökvalitetsnormen för luft inte överskrids. Detta är viktigt då Kongahälla är ett område där mycket människor rör sig. Om miljökvalitetsnormen överskrids måste ytterligare åtgärder vidtas.

YTVATTEN OCH MILJÖKVALITETSNORMER (MKN)

MKB

Vattenförekomst med beslutade miljökvalitetsnormer nedströms tälten innan havet är Göta Älv. Enligt Vatteninformationssystem Sverige (VISS) är den ekologiska statusen för Göta Älv klassificerad som

måttlig för ekologisk potential. Den kemiska statusen är klassad som ej god. För bromerad difenyleter (PBDE) och kvicksilver gäller att gränsvärdena överskrids i alla Sveriges undersökta ytvattenförekomster; sjöar, vattendrag och kustvatten. Därför uppnås inte god kemisk status. Vattnet renas i sedimentationsdamm med oljeavskiljande funktion innan fortsatt avledning sker norrut till befintlig bäck genom Häljerödmossen och Långemossen som ansluter till Grannebyån innan utsläpp sker i Älgöfjorden (havet). Beslutade miljö kvalitetsnormer finns för Grannebyån och Älgöfjorden. Grannebyån har klassificerats inneha otillfredsställande ekologisk status och uppnår ej god kemisk status. Vattenförekomsten bedöms påverkad av näringsämnen, och kvalitetsfaktorerna näringsämnen samt kiselalger bedöms ha otillfredsställande status, där kiselalger har varit utslagsgivande för den totala bedömningen. Kemisk status bedöms som uppnår ej god enligt samma resonemang som för Göta Älv ovan. Endast formellt utpekade vattenförekomster omfattas av MKN, varför verksamhetens påverkan på möjligheterna att uppfylla beslutade MKN ska bedömas utifrån statusen för Grannebyån samt Älgöfjorden.

Vattnet från täktverksamheten, dvs vattenavledning söderut, kan innehålla något förhöjda halter av i första hand suspenderade ämnen (partiklar/susp.) och kväve (N-tot). Kvävet kommer från små rester av odetonerat sprängämne i det uttagna berget medan det suspenderade materialet utgörs av partiklar från berg och jord. Kvävet reduceras genom upptag av växter samt omvandling till kvävgas i både diken och vattendrag.

Halter av metaller förväntas efter rening vara låga (ett tillståndsvillkor i enlighet med detta resonemang har också föreslagits) och riskerar inte att få negativa konsekvenser för nedströms ytvatten. Vad gäller inertdeponin tar denna enbart emot inert avfall. Med inert avfall avses, enligt Förordning (2001:512) om deponering av avfall, avfall som har ett totalt föroreningsinnehåll, en total lakbarhet samt en ekotoxicitet hos lakvattnet som är obetydlig och som inte äventyrar kvaliteten på yt- eller grundvatten. Ingen förändring av verksamheten kommer att ske under den korta tid som deponiverksamheten kommer fortsätta att bedrivas. Därmed bedöms ingen negativ påverkan på nedströms recipienter från deponiverksamheten ske.

Naturskyddsföreningen:

MKN Grannebyån:). Halterna av kvicksilver bedöms överskrida gränsvärdet i fisk i samtliga vattenförekomster. De nuvarande halterna av kvicksilver (december 2015) får dock inte öka. Den tid som behövs för att genomföra åtgärder tillsammans med efterföljande återhämtning för ekosystemet innebär att det i många fall inte kommer att vara möjligt att uppnå god status för relevanta kvalitetsfaktorer förrän efter 2027. Vattenförekomsten har därför undantag med tidsfrist till 2033 på grund av naturliga förhållanden.

Utsläpp av kväveföroreningar från de omfattande sprängningarna (10–50 ton, 10–15 gånger/år) kommer att påverka utgående vatten negativt. Enligt MKB så sker en kvävereducering genom upptag av växter samt omvandling till kvävgas i både diken och vattendrag. Men detta bedömer vi som otillräckligt för att nå MKN.

- Hur skall MKN klaras till 2033 (då tidsfristen gått ut) och därefter, om man samtidigt får tillstånd för en tidsperiod om 30 år?
- Hur klaras EU:s ramdirektiv för vatten (2000/60/EG) som syftar till ett långsiktigt och hållbart utnyttjande av våra vattenresurser och har som målsättning att alla vatten ska ha god status och att vattenkvaliteten inte får försämrats?

- En fiskevårdsplan med åtgärder som berör Grannebyån och Trankärrsbäcken, skall säkra och göra förbättringsåtgärder för bla befintligt öringsbestånd. Dessa åtgärder motverkas av ökade utsläpp. <https://www.kungalv.se/siteassets/dokument/bygga-och-bo/dokument/miljostrategiskt-arbete/fiskevardsplan-for-havsoring-i-kungalv.pdf>

Slutsatser:

- Om föreslagna åtgärder är otillräckliga för att undvika en ökad tillförsel av kväve till Trankärrsbäcken/Göta älv krävs ytterligare åtgärder. En lämplig sådan är att förlänga vattnets väg från verksamhetsområdet till Göta älv genom att återge Trankärrsbäcken dess ursprungliga meandrande lopp. I samband därmed kan även lämpliga lekplatser för öring tillskapas längs vägen. En större våtmark bör anläggas i nedre delen av Trankärrsdalen där vattnet bromsas upp och hålls kvar en tid, för att de sista av överskottskvävet skall hinna omhändertas av vegetationen, innan det når älven. Våtmarken bör givetvis utformas så att den förutom reduktion av närsalter även producerar mervärden i form av biologisk mångfald (fågelliv, groddjur etc).
- Även för Grannebyån gäller att inga förhöjda näringsnivåer får nå vattendraget. Att Grannebyåns vattenkvalitet förbättras är av utomordentligt hög prioritet, såväl för åns egen ekologiska status som för det värdefulla grunda havsområde, Lökebergs kile, där ån mynnar. Lökebergs kile hyste tidigare en stor areal ålgräsäng och förbättrad vattenkvalitet i Grannebyån är en förutsättning för att ålgräset skall kunna komma tillbaka. Samma typ av åtgärder som krävs för Trankärrsbäcken kan alltså behövas längs med den bäck som leder till Grannebyån.

MKN Göta älv: Ett undantag i form av mindre strängt krav har satts för kvicksilver (Hg). Halterna av kvicksilver bedöms överskrida gränsvärdet i fisk i samtliga vattenförekomster. Skälet för undantag är att det bedöms vara tekniskt omöjligt att sänka halterna av kvicksilver till de nivåer som motsvarar god kemisk ytvattenstatus. Den största påverkan av kvicksilver består av atmosfärisk deposition vars ursprung är långväga. I Sverige har en stor mängd av det nedfallande atmosfäriska kvicksilvret under lång tid ackumulerats. Problemet bedöms ha en sådan omfattning och karaktär att det i dagsläget saknas tekniska förutsättningar att åtgärda det. De nuvarande halterna av kvicksilver (december 2015) får dock inte öka. Lokala påverkanskällor som bidrar till sänkt status för Hg ska åtgärdas oavsett det mindre stränga kravet för atmosfärisk deposition (se övriga tidsfrister).

Vid skogsavverkning frigörs kvicksilvers och tas upp av vattenlevande organismer. Vilket ger stor negativ påverkan på MKN. [Rapport/meddelande](#) .

För att utreda påverkan på bland annat naturmiljön inom verksamhetsområdet har Bolaget låtit WSP Sverige AB genomföra en naturvärdesinventering, bilaga B6. Detaljerad redovisning av artförekomst samt detaljeringsgrad medel.

Avgränsat inventeringsområde är 82 ha. Vid inventeringen identifierades åtta naturvärdesobjekt och sju fynd av naturvårdsarter, se figur 9 och 10. Av naturvärdesobjekten bedömdes ett område innehå *högt naturvärde* (klass 2), fyra områden *måttligt naturvärde* (klass 3) och tre områden *visst naturvärde* (klass 4).

Påverkan på naturmiljön eller naturvårdsarter kan ske både direkt genom att befintliga biotoper exploateras, men även indirekt genom grundvattensänkning vilket kan ge skador på grundvattenberoende ekosystem. I dagsläget är området för ansökt utökning en produktionsskog med förekomster av för området förväntad artsammansättning och biotoper.

Drygt hälften av det inventerade området har bedömts ha en naturvärdesklass. Dessa värden är främst kopplade till skogsbiotoper och myrar

Totalt noterades sju naturvårdsarter vid inventeringen.

En sökning av naturvårdsarter genomfördes i Artportalen 2022-08-15 för rapporteringsperioden 2000–2022. Sökningen resulterade i fynd av 33 olika naturvårdsarter. Dessa inkluderar enbart kärlväxtarter och fågelarter, varav en kärlväxtart, pimpinellros, som sedan observationen år 2004 utrotats nationellt. En skyddsklassad art finns också noterad inom inventeringsområdet. Arten redovisas inte i denna rapport av juridiska skäl.

Naturskyddsföreningen

Förlust av våtmarker bör alltid förhindras. Myrmark saktar ner flödet av nederbörd, vilket hjälper till att förhindra översvämningar längre nedströms. Myrar utgör livsmiljö för en mängd djur och innehåller mycket låga halter av näringsämnen och är livsviktiga för växter, fåglar och insekter, av vilka många bara kan leva eller häcka i dessa speciella miljöer.

I området finns 2 mindre myrar, som för sin storlek bedöms ha relativt hög artrikedom och klassas som påtagligt naturvärde i naturvärdesinventeringen. En stor andel av sådan myrmark har historiskt gått förlorad genom utdikning. Ytterligare minskning av denna naturtyp kan inte accepteras i en tid när vi alltmer börjar förstå dess fulla värde, varför förlust av sådana våtmarker alltid bör kompenseras genom återställning av tidigare utdikad våtmark av liknande typ.

Huvuddelen av den skog som tas i anspråk bedöms i naturvärdesinventeringen ha visst naturvärde och har också ett visst värde som närströvområde för de kringboende, exempelvis i Olseröd. Området kan också sägas utgöra en del av en grön kil som sträcker sig in mot centrala Kungälv. Att bevara sammanhängande gröna kilar är en viktig del av en god samhällsplanering för en växande stad som Kungälv.

Slutsatser

- Om dessa myrar inte kan bevaras skall förlusten av dessa naturvärden kompenseras. Lämplig kompensationsåtgärd är i det här fallet att exploatören finansierar återställning av en utdikad våtmark, på en plats där återvättning bedöms ha goda förutsättningar att skapa/återskapa höga naturvärden, men där ingen finansiering i nuläget finns för en sådan åtgärd.

- Förlusten av de skogliga naturvärdena anser vi skall kompenseras. Detta sker genom att en motsvarande areal av skog med lika höga eller högre naturvärden skyddas. Exploatören kan då stå för intrångsersättning. Lämpligt område kan här vara Dammebergen som har minst lika höga naturvärden, också är när strövområde för boende i Olseröd och som då skulle kunna avsättas som kommunalt naturreservat.

Sammanfattning av Naturskyddsföreningens i Kungälv ståndpunkter

- Att inga ökande utsläpp från verksamheten av föroreningar till vatten och luft kan accepteras, en minskning bör eftersträvas, vilket kan lösas genom att bibehålla dagens årliga uttag av berg, vilket ger möjligheten att minska brytområdet så att objekt 4 och 5 kan skyddas (myrområde).
- Ovan beskrivna åtgärder i Trankärrsbäcken, i form av meandrande lopp och anläggande av våtmark, genomförs för att eliminera läckage av närsalter vidare till Göta älv/havet. Motsvarande åtgärder i bäcken som leder till Grannebyån.
- Om myrområde objekt 4 och 5 inte förblir intakta behöver detta kompenseras, exempelvis genom att exploatören finansierar en återställning av dikad våtmark som länsstyrelsen inte har finansiering klar för.
- De skogliga naturvärden som förloras kompenseras genom att exploatören bidrar med intrångsersättning för att skydda en motsvarande areal oskyddad skog med lika höga eller högre naturvärden.
- Vi vill framhålla att en cirkulär materialhantering måste eftersträvas där gammal betong återanvänds.
- Luftkvalitetsmätningar skall göras i området väg 625 - E6, där trafikbelastningen ökat kraftigt på senare år och genom projektet kommer att öka ytterligare. Inte vid Strandvägen.

För Naturskyddsföreningen i Kungälv

Stig Johannesson